

9. Рябець К.А. Адміністративно-правове регулювання екологічної діяльності: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / К.А. Рябець ; Ін-т законодавства Верховн. Ради України. — К., 2007. — 18 с.
10. Грибан В.Г. Валеологія : підручник. / Віталій Григорович Грибан. — К. : Центр учбової літератури, 2008. — 214 с.
11. Теорія держави і права : навчальний посібник / [авт.-упоряд. В.В. Галуцько, О.Г. Мурашин; Д.Г. Севрюков]. — К : Університет «Україна», 2012. — 218 с.
12. Галуцько В.В. Людина і держава: монографія / Валентин Васильович Галуцько, Володимир Іванович Милько. — К. : Університет «Україна», 2014. — 158 с.
13. Анцелевич Г.О. Міжнародне публічне право: підручник / Г.О. Анцелевича, О.О. Покрещук. — К.: Алерта, 2005. — 424 с.
14. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 р. № 1264-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 41. — Ст. 546.
15. Кунченко-Харченко В.І. Правознавство / Кунченко-Харченко В.І., Печерський В.Г., Трубін Ю.Ю. — Черкаси: ЧДТУ, 2009 — 471 с.
16. Адміністративне право України в сучасних умовах (виклики початку ХХІ століття) : монографія / за заг. редакцією В.В. Галуцька. — Херсон : Херсонська міська друкарня, 2010. — 326 с.
17. Адміністративне право України : підручник / В.В. Галуцько, В.І. Олефір, Ю.В. Гридасов, С.О. Корєд. — Херсон : ХМД, 2013. — 396 с.

УДК 351 : 453

Лазаренко М. В., здобувач кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права Університету «Україна»

Адміністративно-правові відносини у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху за допомогою автоматизованих систем

В статті доведено, що адміністративно-правові відносини у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху за допомогою автоматизованих систем є формою соціальної взаємодії спеціальної публічної адміністрації та учасників дорожнього руху, що виникає на підставі адміністративно-правих норм з метою ефективного забезпечення прав громадян на безпечний і безперешкодний рух за допомогою автоматизованих систем.

Ключові слова: автоматизовані системи, адміністративно-правові відносини, безпека, дорожній рух, публічні обов'язки, публічні права, центр.

В статье доказано, что административно-правовые отношения в сфере обеспечения безопасности дорожного движения с помощью автоматизированных систем является формой социального взаимодействия специальной публичной администрации и участников дорожного движения, возникает на основании административно-правых норм с целью эффективного обеспечения прав граждан на безопасное и беспрепятственное движение с помощью автоматизированных систем.

Ключевые слова: автоматизированные системы, административно-правовые отношения, безопасность, дорожное движение, публичные обязанности, публичные права, центр.

The article proved that the administrative relations in the field of road safety through automated systems are a form of social interaction special public administration and road users. It is arise on a basis of norms administrative law. Their aim is to provide human rights to safe and unimpeded movement through the automated system.

Keywords: automated systems, administrator status, safety, traffic public duties, public law, center.

Актуальність. Посилення інтенсивності руху на автошляхах з особливою гостротою ставить перед суспільством проблему забезпечення його безпеки і, водночас, забезпечення прав усіх учасників дорожнього руху. Це у свою чергу суттєво змінює умови дорожнього руху: збільшується щільність транспортних потоків, зростає інтенсивність і швидкість руху автомобілів, що у сукупності з іншими факторами часто призводить до ДТП.

Щоденно на дорогах країни реєструється від 76 до 187 ДТП, від яких тілесні ушкодження отримують від 55 до 165 осіб. Жодний день не проходить без смерті на дорозі – на місцях ДТП гине від 6 до 28 осіб. Відповідно загальна статистика є гнітючою, щорічно реєструється майже 200 тис. ДТП, кількість загиблих в яких становить близько 5 тис. осіб, а травмується понад 35 тис. осіб, завдаються значні матеріальні збитки фізичним та юридичним особам і державі в цілому [1].

Питання забезпечення безпеки дорожнього руху регулююся поперед всього нормами адміністративного права, забезпечення виконання яких лягає на плечі працівників Державної автомобільної інспекції МВС України. Серед якої вагоме місце належить Центру безпеки дорожнього руху та автоматизованих систем [2].

Аналіз останніх досліджень. До теорії адміністративно-правових відносин звертали свою увагу вчені-адміністративісти В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, О.М. Бандурка, Ю.П. Битяк, В.В. Бевзенко, В.М. Гаращук, В.В. Галуцько, П.В. Діхтієвський, Є.В. Додін, Р.А. Калюжний, С.В. Ківалов, Л.В. Коваля, І.Б. Коліушко, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, Т.О. Коломоєць, С.Ф. Константінов, О.В. Кузьменко, В.І. Курило, Р.С. Мельник, В.І. Олефір, О.І. Остапенко, С.В. Петков, Ю.І. Римаренко, В.К. Шкарупа та ін.

Окремі аспекти, які так чи інакше стосуються здійснення адміністративно-правового регулювання використання автоматизованих систем у сфері безпеки дорожнього руху, були предметом дослідження таких учених, як Г.К. Голубєва, Т.О. Гуржій, С.М. Гусаров, О.І. Дубенко, С.С. Засуцько, В.Ю. Кривенда, М.А. Микитюк, О.В. Олійник, А.М. Подоляка, В.Й. Развадовський, О.Ю. Салманова, О.В. Сердюченко, М.М. Стоцька, В.І. Фелик, В.М. Шудріков, Х.П. Ярмачі та ін. Однак вони розкрили лише окремі аспекти у цій сфері.

Мета статті полягає в тому щоб на основі теорії адміністративного права вітчизняного законодавства розкрити особливості адміністративно-правових відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

Основний матеріал. На слушну думку Х.П. Ярмачі, головна особливість забезпечення безпеки дорожнього руху полягає у тому, що вона є об'єктом регулювання як технічними нормами (нормативи, стандарти щодо транспортних засобів, технічних засобів регулювання дорожнього руху, доріг тощо), так і правовими.

В юридичній літературі дорожній рух аналізується у широкому і вузькому значенні: у широкому – це упорядковане процесом просторове переміщення людей, вантажів як природнім шляхом, так і за допомогою транспортних засобів, керованих людьми; у широкому – соціальне явище, оскільки в ньому зайнята абсолютна більшість населення країни, в процесі дорожнього руху реалізуються політичні, економічні та культурні інтереси держави і суспільства в цілому; вольовою діяльністю людей, яка спрямована на досягнення певних цілей; керованим процесом, у якому головним суб'єктом виступає держава в особі спеціальних органів (державних та громадських), закріплених у єдину систему суб'єктів забезпечення безпеки дорожнього руху. У вузькому значенні дорожній рух означає процес переміщення учасників дорожнього руху (пішоходів, водіїв, пасажирів, погоничів тварин) дорогами, в якому дії його учасників визначаються

спеціальними правилами, нормами та стандартами.

Безпека дорожнього руху — це система суспільних відносин, що складається у сфері дорожнього руху з метою задоволення потреб його учасників у переміщенні та відображає ступінь захищеності цих учасників і держави від дорожньо-транспортних пригод та їх наслідків. Забезпечення безпеки дорожнього руху — це правотворча, правозастосовна та правоохоронна діяльність державних органів та громадських організацій, наділених контрольно-наглядовими повноваженнями за дотриманням учасниками дорожнього руху, іншими фізичними та юридичними особами загальнообов'язкових правил, нормативів та стандартів, спрямованих на попередження та припинення правопорушень, притягнення правопорушників до відповідальності [3].

Адміністративно-правові відносини відображають вплив адміністративно-правових норм на поведінку суб'єктів та об'єктів публічного управління, через що між ними виникають сталі правові зв'язки публічно-владного характеру. В теорії адміністративного права під адміністративно-правовими відносинами у вузькому розумінні — це суспільні відносини, врегульовані нормами адміністративного права, у широкому розумінні — це форма соціальної взаємодії публічної адміністрації та об'єктів публічного управління, що виникає на підставі адміністративно-правих норм з метою забезпечення прав та свобод людини і громадянина, нормального функціонування громадянського суспільства і держави, учасники якої мають суб'єктивні права і несуть юридичні обов'язки. Структура адміністративно-правових відносин характеризується взаємопов'язаністю всіх її складових компонентів, якими є суб'єкти, об'єкти, зміст правовідносин та юридичні факти [4, 72-75].

Згідно із ст. 52 Закону України від 30 червня 1993 р. № 3353-XII «Про дорожній рух» контроль у сфері безпеки дорожнього руху здійснюється Кабінетом Міністрів України, місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, Державтоінспекцією Міністерства внутрішніх справ України, іншими спеціально уповноваженими на те державними органами (державний контроль), а також міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади (відомчий контроль) [5].

Найширше коло адміністративно-наглядових повноважень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху має Державна автомобільна інспекція МВС України, в підрозділі основну увагу зосереджено на аналізі її організаційної структури, завдань, функцій та повноважень. Повноваження ДАІ в сфері забезпечення безпеки дорожнього руху поділено на дві групи: дозвільні та наглядові. Актами реалізації дозвільних повноважень є: дозвіл; висновок; реєстрація; посвідчення на право керування транспортним засобом тощо. Наглядові повноваження ДАІ спрямовані в основному на забезпечення безпечного і безперебійного переміщення людей, вантажів, транспортних засобів [3].

Відповідно до спеціалізованих суб'єктів забезпечення безпеки дорожнього руху за допомогою автоматизованих систем, як суб'єктів публічної адміністрації відносяться Центр безпеки дорожнього руху та автоматизованих систем ДАІ МВС України; інші посадові особи підрозділи ДАІ (керівники управлінь, відділів секторів ДАІ на місцях, начальники підрозділів адміністративної практики, старші державні інспектори ДАІ); державні та комунальні шляхові підприємства, які здійснюють монтаж, експлуатацію автоматизованих систем забезпечення безпеки дорожнього руху. З другого боку суб'єктами адміністративно-правових відносин у цій сфері є водії та (чи) власники транспортних засобів й інші учасники дорожнього руху, які не є суб'єктами владних повноважень.

Таким чином, суб'єктами адміністративно-правових відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху за допомогою автоматизованих систем є, як суб'єкти публічної адміністрації (Центр безпеки дорожнього руху та автоматизованих систем ДАІ МВС України; інші посадові особи підрозділи ДАІ, державні та комунальні шляхові підприємства) так і об'єкти управлінського впливу водії та (чи) власники транспортних засобів й інші учасники дорожнього руху.

Об'єкти правовідносин — це те, на що спрямовано інтереси суб'єктів, з приводу чого останні вступають в адміністративно-правові відносини. Між цими елементами існує нерозривний зв'язок. Суб'єкти адміністративно-правових відносин вступають у них з метою задоволення своїх інтересів і потреб, які опосередковують об'єкти адміністративно-правових відносин. Виникнення у суб'єктів взаємних прав і обов'язків можливе лише на підставі настання певних юридичних умов юридичних фактів, закріплених у гіпотезах адміністративно-правових норм. Суб'єкти вступають у правові відносини заради задоволення різних потреб. Для досягнення цієї мети суб'єкти адміністративно-правових відносин здійснюють певні дії, спрямовані на досягнення корисного для них результату. Цей результат і є об'єктом адміністративно-правових відносин. Об'єктом адміністративно-правових відносин є те матеріальне або нематеріальне благо, на використання чи охорону якого спрямовано суб'єктивні права та юридичні обов'язки учасників адміністративно-правових відносин. Це блага матеріальні або нематеріальні, а також певні дії, заради яких суб'єкти вступають в адміністративно-правові відносини [23, 68].

Об'єктом адміністративно-правових відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху за допомогою автоматизованих систем є усе, що служить здійсненню публічних інтересів. В першу чергу це право громадян на безпечний і безперешкодний рух транспортних засобів.

Об'єкти адміністративного права в аналізованій сфері поділяються на: нематеріальні особисті блага людини — життя і здоров'я водіїв та інших учасників дорожнього руху; матеріальні — засоби забезпечення безпеки дорожнього руху, наприклад світлофори, прибори фіксації порушень ПДР; дії суб'єктів адміністративно-правих відносин, коли суб'єкт чи об'єкт публічного управління має право вимагати від зобов'язаної сторони виконання певних дій, наприклад, інспектор адміністративної практики сплати водія штраф зафіксованого за допомогою приладів автоматичного фіксування порушення ПДР.

Таким чином, об'єктами адміністративно-правових відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху за допомогою автоматизованих систем є різноманітні матеріальні та нематеріальні блага, які ефективно забезпечують безпеку дорожнього руху в автоматичному режимі.

Зміст адміністративно-правових відносин — це сукупність суб'єктивних публічних прав та юридичних обов'язків суб'єктів адміністративного права, коли кожному суб'єктивному праву одного суб'єкта адміністративно-правових відносин відповідає (кореспондується) юридичний обов'язок іншого суб'єкта, і навпаки. Виходячи з того, що адміністративно-правові відносини є поєднанням фактичних суспільних відносин і адміністративно-правових норм, які надають фактичним суспільним відносинам адміністративно-правової форми, розрізняють фактичний і юридичний зміст адміністративно-правових відносин [4, 70].

Фактичний зміст адміністративно-правових відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху за допомогою автоматизованих систем — це фактичні соціальні, технічні, медичні та юридичні відносини які отримали через опосередкування адміні-

стративно-правових норм свою адміністративно-правову форму. Вони зберегли фактичний зміст, але завдяки адміністративно-правовим нормам набули нових якостей.

Юридичний зміст адміністративно-правових відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху за допомогою автоматизованих систем — це взаємо-зв'язок зафіксованих в адміністративному праві суб'єктивних прав та юридичних обов'язків учасників адміністративно-правових відносин. Кожному суб'єктивному праву, зафіксованому в адміністративно-правовій нормі права, відповідає певний юридичний обов'язок, і навпаки [4, 72].

У вузькому розумінні зміст адміністративно-правових відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху за допомогою автоматизованих систем є класичним. Суб'єкти публічної адміністрації є владними, а об'єкти управління зобов'язані виконувати законні вказівки перших. Однак у широкому сенсі ці учасники адміністративно-правових відносин, мають суб'єктивні права та юридичні обов'язки й наділені специфічними юридичними властивостями. Коли суб'єктивному праву одного суб'єкта кореспондується юридичний обов'язок другого і навпаки. Наприклад, учасники дорожнього руху зобов'язані бережливо ставитися до технічних засобів забезпечення дорожнього руху, а працівники ДАІ мають право притягувати винних у їх пошкодженні до адміністративної відповідальності. І навпаки водії мають право вимагати від працівників ДАІ забезпечити їм безаварійний та безперешкодний рух, зокрема за допомогою технічних автоматизованих систем.

Юридичний факт — це конкретна життєва обставина, з якою норма адміністративного права пов'язує виникнення, зміну або припинення адміністративно-правових відносин. Головне призначення юридичних фактів у процесі адміністративно-правового регулювання — юридично забезпечити виникнення, зміну чи припинення адміністративно-правових відносин. Юридичні факти забезпечують перехід від загальної моделі поведінки, закріпленої в адміністративно-правовій нормі, до конкретних адміністративно-правових відносин [4].

За визначеними критеріями юридичні факти у сфері безпеки дорожнього руху за допомогою автоматизованих вони можуть бути відповідною мірою класифіковані: 1) події, настання яких як юридичних фактів не залежать від волі суб'єктів адміністративного права, бурелом коли автоматичні засоби забезпечення дорожнього руху не працюють, або не адекватно фіксують порушення ПДР; 2) діяння, що поділяються на: а) дії, вольові акти поведінки людей, які мають свідомо-вольовий характер, наприклад коли водій транспортного засобу свідомо порушує швидкісний режим руху; б) бездіяльність, пасивна поведінка суб'єктів права, наприклад коли інспектор адміністративної практики здійснює провадження щодо порушення ПДР зафіксованого за допомогою автоматичних технічних систем. Зрозумілі, що діяння можуть бути як правомірні, що здійснюються в межах адміністративно-правових норм, і протиправні, що здійснюються з порушенням адміністративно-правових норм.

Висновки. Отже, адміністративно-правові відносини у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху за допомогою автоматизованих систем — це форма соціальної взаємодії спеціальної публічної адміністрації (в першу чергу ДАІ МВС України) та об'єктів публічного управління (водіїв та інших учасників дорожнього руху), що виникає на підставі адміністративно-правих норм з метою ефективного забезпечення прав громадян на безпечний і безперешкодний рух за допомогою автоматизованих систем, учасники якої мають суб'єктивні права і несуть юридичні обов'язки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Граділь А.О. Адміністративно-правові засади оформлення дорожньо-транспортних пригод : автореф. ... кан. юрид. наук: спец. 12.00.07 / А.О. Граділь. — Запоріжжя, 2012. — 18 с.
2. Центр безпеки дорожнього руху та автоматизованих систем: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.sai.gov.ua/ua/people.htm>
3. Ярмакі Х.П. Адміністративно-наглядова діяльність міліції в Україні: Автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Х.П. Ярмакі ; Харк. нац. ун-т внутр. справ. — Х., 2007. — 41 с.
4. Адміністративне право України : у 2-х т.: підручник Т.1 : Загальне адміністративне право. Академічний курс / В. В. Галуцько, В. І. Олефір, Ю. В. Гридасов, А. А. Іванищук, С. О. Короед. — К : Університет України, 2013. — 396 с.
5. Про джерела фінансування дорожнього господарства України : Закон України від 18 вересня 1991 р. № 1562-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 47. — Ст. 648 (за станом на 1 травня 2014 р.).

УДК 342.951 : 351.82

Кукшинова О. О., к.ю.н., доцент кафедри кримінального та адміністративного права Одеського національного морського університету

Особливості адміністративної відповідальності пішоходів за порушення правил дорожнього руху

В статті аналізуються особливості адміністративної відповідальності пішоходів за порушення правил дорожнього руху, а також пропонуються шляхи удосконалення механізму притягнення їх до відповідальності за порушення правил дорожнього руху.

Ключові слова: учасники дорожнього руху, пішоходи, адміністративна відповідальність, правила дорожнього руху.

В статье анализируются особенности административной ответственности пешеходов за нарушение правил дорожного движения, а также предлагаются пути совершенствования механизма привлечения их к ответственности за нарушение правил дорожного движения.

Ключевые слова: участники дорожного движения, пешеходы, административная ответственность, правила дорожного движения.

The article analyses the peculiarities of administrative responsibility for pedestrians for violation of traffic rules, as well as the ways of improving the mechanism of bringing them to responsibility for violation of traffic rules.

Keywords: road users, pedestrians, administrative responsibility, rules of the road.

Актуальність дослідження. Серед великої кількості проблем сучасної адміністративної науки проблеми безпеки дорожнього руху, а саме питання дотримання дисципліни серед учасників дорожнього руху займають особливе місце. Відповідно до ст. 14 Закону України «Про дорожній рух» в редакції від 16 березня 2014 р. [1], учасниками дорожнього руху є особи, які використовують автомобільні дороги, вулиці, залізничні переїзди або інші місця, призначені для пересування людей та перевезення вантажів за допомогою транспортних засобів. До учасників дорожнього руху належать водії та пасажирки транспортних засобів, пішоходи, велосипедисти, погоничі тварин. Як закріплено в чинному законодавстві учасниками дорожнього руху є не лише водії